

En snäll doktor är modig och klok

Stefan Einhorn har kommit ut med en fjärde bok om »att leva med etiken i sitt hjärta«, »Konsten att vara snäll«. De tidigare tre är »En dold Gud«, »Ont i kroppen« och »Den sjunde dagen«. Den fjärde boken har raskt blivit bestseller och julklappshit, den är dessutom redan såld till fem länder utanför Sverige.

Varför tror du boken säljs så bra? Går vi och törstar efter att vara snälla?

– Nej, så skulle jag inte uttrycka mig. Jag menar att man ska vara snäll av pragmatiska skäl. Man mår bra av att känna sig snäll. Man tjänar på det, och så bidrar man till en bättre värld. Jag tror också att snällhet ligger i tiden. Folk är trötta på vassa armbågar och på att gå över lik. Jag tror att många människor upplever att de blivit hånade för att de är snälla (och »dumma«). Nu har de fått en bekräftelse på att de haft rätt hela tiden. Att vara snäll och god är dessutom inte bara något vi lärt oss. Det finns ett antal studier som visar att godhet sitter även i våra gener. Det har varit en överlevnads fördel som art att vara god.

Du skriver att du var rädd att dina kolleger skulle tycka att du är en »flumnisse«?

– Det var efter första boken, »En dold Gud«, som jag tänkte att kollegerna skulle se mig så, mobba mig och tycka att jag blivit flummig. Men jag mötte, tvärtom, stor förståelse. En undersökning som jag gjorde visade att 50–60 procent av kollegerna hade en tro på ett liv efter detta.

Du också?

– Jag är agnostiker. Jag tycker det där med Gud är en bra hypotes, men jag är inte säker på att den är sann.

Är det lättare att vara snäll om man har en gudstro?

– Nej, man behöver inte vara snäll för att man tror att Gud ska belöna en eller att man ska straffas för att man inte är snäll. Man kan mycket väl vara snäll och egoistisk, snäll för att det lönar sig. Det är handlingen och inte tanken bakom som räknas.

Hur är en snäll doktor?

– En snäll doktor ser sin patient, har en uttalad empatisk förmåga, och här finns ingen gräns uppåt. En snäll läkare är klok och omdömesgill, ställer upp för sin patient.

»Han är SÅ snäll!« Sa min 90-åriga mamma om husläkaren som skrev ut lugnande och antidepressiva tabletter, insomnings- och sömntabletter i en sådan mängd att hon ibland missade att ta sin livsviktiga hjärtmedicin. Snällt?

– Nej, det är en form av falsk snällhet. Det är att kortsiktigt göra det lätt för sig och samtidigt göra patienten glad. Äkta snällhet innebär ju också att man lär sig säga nej och att ta beslut som kan vara obekväma.

Är det svårt att vara snäll mot en patient som man inte tycker om?

– Inte alls! Man behöver aldrig vara otrevlig. Om personen i fråga behöver min hjälp så är det ju min uppgift att hjälpa.

Är det snällt att alltid säga sanningen?

– Absolut inte! Människor som alltid säger vad de tycker och tänker lämnar ofta spår av förödelse efter sig. Ärlighet ska man sträva efter, men den ska användas med gott omdöme. Som läkare ska man aldrig ljuga för sin patient, men ibland behöver man inte berättat allting.

Som till exempel?

– Om en svårt sjuk, döende patient inte har visat några tecken på att vilja veta hur situationen är, då måste man som läkare fråga sig hur tydlig man ska vara.

Aktiv dödshjälp, hur snällt är det?

– Jag är personligen emot det. Det är de flesta läkare och sjuksköterskor, medan majoriteten av svenska folket säger sig vara för. Skillnaden kan bero på att vårdgivare är mera medvetna om komplexiteten med dödshjälp. Det är kanske lättare för lekmanen att säga: »Varför ska man inte få ta livet av sig om man vill?«

Snällhet, sammanfattningsvis, vad är det?

– Att vilja göra gott och omsätta det i handling. Ibland krävs det mod, och det krävs alltid omdöme och klokhet.

Nenne Wählander
frilansjournalist, Stockholm

STEFAN EINHORN
professor, ordförande i etikrådet vid Karolinska institutet och överläkare vid Radiumhemmet.
Undervisar och skriver böcker om etik och relationer.
Foto: Ulla Montan